

TURKISH
ACADEMIC
RESEARCH
REVIEW

TÜRK
AKADEMİK
ARAŞTIRMALAR
DERGİSİ

Alevilik Bektâşilik Geleneği ve İslâm

Alawism Baktashi Tradition and Islam

Ömer Faruk Teber

Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı
omerfarukteber@akdeniz.edu.tr/

Orcid: <http://orcid.org/0000-0002-3126-3802>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü-Article Type | Kitap İncelemesi / Book Review

Geliş Tarihi-Date Received | 27 Mayıs / May 2020

Kabul Tarihi-Date Accepted | 25 Haziran / June 2020

Yayın Tarihi-Date Published | 30 Haziran / June 2020

Yayın Sezonu | Nisan – Mayıs – Haziran

Pub Date Season | April – May – June

Atf/Cite as: Teber, Ömer Faruk, Alevilik Bektâşilik Geleneği ve İslâm, Prof. Dr. Sıddık Korkmaz, İz Yayıncılık, ISBN: 978-605-326-104-9, İstanbul 2016, 128 s./ Alawism Baktashi Tradition and Islam.tarr: Turkish Academic Research Review, 5 (2), 309-312 doi: tarr.743250

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr>

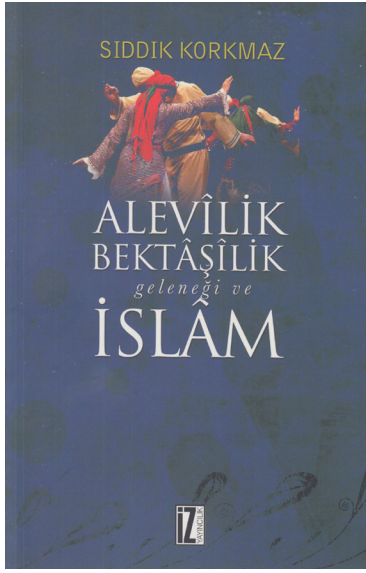
Copyright © Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey. All rights reserved.

Alevîlik Bektâşîlik Geleneği ve İslâm Alawism Baktashi Tradition and Islam

Ömer Faruk Teber

Prof. Dr. Sıddık Korkmaz
İz Yayıncılık, ISBN: 978-605-326-104-9
İstanbul 2016, 128 s.

Alevilik ve Bektaşîlik konusu son yıllarda akademik çevreler tarafından oldukça ilgi gören bir alan haline gelmiştir. Bu meseleyi ele alan mütevazı çalışmalardan birisi de Sıddık Korkmaz tarafından yapılan 2016 yılında İz Yayıncılık aracılığı ile bilim dünyasına kazandırılmış olan eserdir. Kitap, yazarın konu ile ilgili daha önceden yapmış olduğu makale ve sempozyum bildirisi türünden olan çalışmalarının derlemesi mahiyetindedir. Çok büyük bir hacmi olmayan kitap sade bir dil ile yazılmış, okuyucuyu sıkmayan ve rahatlıkla okunabilen bir üsluba sahiptir.

Tamamiyle bilimsel metotlar üzerine inşa edilmiş olan çalışma bir önsöz ve iki bölümden oluşmaktadır. Yazar çalışmasının önsözünde Alevîlik konusunun bilhassa siyasi çevreler tarafından istismar edildiğinden şikâyet etmekte, bu suiistimallerin önüne geçebilmek için akademik çevrelerin acilen

bu alana yönelmeleri gerektiğini teklif etmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya ile birlikte Osmanlı tarihinde asırlar boyunca yaşamış olan Bektâşî kültürünün, Anadolu'nun mayasında bulunan hoşgörü anlayışı ile izah edilebileceğini belirtmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle Türkiye'deki din ve mezhep olgusunun kültürel zeminini inceleyen bir başlık yer almaktadır. Bu başlık altında yazar ilk önce İslam dininin barış, sevgi ve saygı kültürü üzerine yayılmış olan temel özelliklerinden söz etmektedir. Daha sonra tarih boyunca bütün dinlerde görülen mezhep olgusunu incelemiş ve nihayetinde de Anadolu'nun birçok medeniyete beşiklik etmesinden kaynaklanan kültürel zeminini ele almaktadır.

Birinci bölümde yer alan ikinci başlık ise mezhepçilik anlayışından kaynaklanan sorunlara ayrılmıştır. Akademik camiada neredeyse ilk defa ele alınan bir problem olarak mezhepçilik konusunun incelenmesi kitabın en orijinal taraflarından birisini oluşturmaktadır. Bu çerçevede teoloji ve bencillik, siyaset ve cemaatçilik, kültür ve egemenlik gibi hususlar mezhepçilik anlayışının kaynakları olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde hakikat tekerciliği veya içselleştirme, istismar veya ötekileştirme ve görmezden gelme veya istismar gibi konular da mezhepçilik anlayışının tezahürleri olarak sunulmuştur. Son derece önemli ve güncel olan mezhepçilik konusunun tıpkı Alevîlik ve Bektâşîlik gibi akademisyen ve aydın kesimin gündemine alması gereken bir konu olduğunu düşünmekteyiz. Toplumun birlik, beraberlik ve bütünlüğünün korunması açısından

son derece önemli olan bu hususları gündeme getirmiş olması kanaatimizce de yazarın başarısı olarak kabul edilmelidir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Alevilik Bektâşilik olgusunun İslâm dininin itikadî esasları ile ilişkisi konusu incelenmiştir. Bu çerçevede öncelikle Hacı Bektaş Velî öğretisindeki inanç esaslarının kaynağı konusu incelenmiş, yapılan araştırma sonucunda ise Bektâşilik kültürünün tamamen İslâm'ın temel inanç esaslarını taşıdığı gerçeği başarılı bir şekilde ortaya konulmuştur. Eserde itikadî unsurların temel kaynakları olarak Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber sevgisi ve kadim Türk kültürü olduğunun tespiti yapılmıştır. Özellikle Şeyh Ahmet Yesevî geleneğinin devamı olarak tasavvufî bir yapıya sahip olduğu beyan edilmiştir.

Hacı Bektaş Velî öğretisi üzerinden Bektâşilik'teki temel inanç esaslarını tespit etmeye devam eden kitap bu öğretilerdeki temel esasların yeri ve önemi üzerine odaklanmıştır. Klasik akait kitaplarında icmalî iman olarak tanımlanan ve ortalama bir Müslümanın sahip olması gereken Allah inancı, peygamber sevgisi ve ahiret inancı gibi hususlar Hacı Bektaş Velî'nin eserleri üzerinden tespit edilmiş ve başarılı bir şekilde örneklendirilerek sunulmuştur.

Çalışmada yer alan bir başka başlıkta da, Alevî ocakları açısından son derece önemli bir metin olan Şeyh Safiyyüddin Erdebilî'nin makâlât adlı eseri İslâm'ın temel inanç esasları açısından tahlil edilmiştir. Hacı Bektaş Velî'nin eserlerinde yer alan temel İslâm inanç esasları aynı sorular üzerinden Erdebilî'nin eserinde de aranmış ve bu eserde de söz konusu esasların örnekleri detaylı bir biçimde sayılmıştır. Bu eserde yer alan Kur'an-ı Kerim'deki ayet-i kerimelerin tefsirleri, Hz. Peygamber'e izafe edilen hadis-i şerifler ve bazı ahlakî tavsiye ve nasihat örnekleri üzerinden incelenmiştir.

Çalışmada yer alan dikkat çekici başlıklardan birisi de Alevilik ve Bektâşiliğin güncel sorunlarına ayrılmıştır. Bu sorunlar arasında Alevilik Bektâşiliğin dini statüsü incelenmiş ve söz konusu yapının İslâm ile olan ayrılmaz ilişkisi ortaya konulmuştur. Diyanet işleri başkanlığında bu yapının temsili ele alınmış ve devletin bu kesimlere sahip çıkması gerektiğinin önemine vurgu yapılmıştır. Din eğitiminin devlet eliyle bütün vatandaşlara verilmesi gerektiği savunulmuştur. Özellikle Aleviliği istismar eden bazı kesimlerden gelen din eğitiminin bu kesimlere verilmesi gerektiğini savunan düşüncelerin yersiz olduğu ifade edilmiştir. Modernitenin dayattığı bir sorun olarak Alevî-Bektâşî genç kuşaklarının dinsizlik tehlikesine karşı öncelikle Aleviler tarafından tedbir alınması gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak da Alevî-Bektâşî çevrelerde görülen birbirinden oldukça uzak yorumlara karşı bu çevrelerin herhangi bir kimlik krizine düşmemeleri için kendi özgün yazılı kaynaklarına dönmeleri gerektiği hatırlatılmıştır.

Sonuç olarak; kendisi de bir akademisyen olana müellif, Alevî-Bektâşî geleneğini bizzat kendi literatürü ve alanın uzmanlarınca yazılmış eserler üzerinden değerlendirmiş, Alevî-Bektâşî kültürünün İslâm ile olan dinamik bağlarını eserinde analiz etmeye çalışmıştır.

Yazar, İslâm düşüncesi içerisinde önemli bir yere sahip bulunan bu konunun ele alınarak genç nesillere aktarılmasında en büyük görevin Alevî Bektaşî kanaat önderlerine düştüğünün altını çizmiştir. Eseri kültür ve edebiyat dünyasına kazandırarak aynı zamanda akademik çalışmalara katkı sağlayan Sıddık Korkmaz'ı kutlayarak, bu çalışmanın yeni ve daha kapsamlı etütlere imkân vermesini ümit ediyoruz.

